

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДЕРЖАВНИЙ ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД
«УЖГОРОДСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ»
ЮРИДИЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ
КАФЕДРА КОНСТИТУЦІЙНОГО ПРАВА ТА
ПОРІВНЯЛЬНОГО ПРАВОЗНАВСТВА**

Земельне право України

Навчально-методична розробка

Ужгород – 2025

Піфко О.О., доктор юридичних наук, доцент, проф. кафедри конституційного права та порівняльного правознавства ДВНЗ «УжНУ»;

Відповідальний за випуск:

Бисага Ю.М., доктор юридичних наук, професор, завідувач кафедри конституційного права та порівняльного правознавства ДВНЗ «УжНУ».

Затверджено на засіданні кафедри конституційного права та порівняльного правознавства юридичного факультету ДВНЗ «Ужгородський національний університет», протокол № 13 від 20 червня 2025 року.

Рекомендовано до друку на засіданні науково-методичної комісії юридичного факультету ДВНЗ «Ужгородський національний університет», протокол № 1 від 27.08.2025 року.

ЗМІСТ

Передмова	5
Навчальний план з курсу “Земельне право України”	6
Тематика лекційних занять із курсу „Земельне право України”	9
Завдання для практичних занять із курсу „Земельне право України”	17
Завдання для контрольних робіт	24
Зразок тестів, які виносять на модульну контрольну роботу	31
Орієнтовний перелік питань, які виносяться на іспит з курсу “Земельне право України”	33
Форми контролю	37
Рекомендовані нормативно-правові акти та література	40

Передмова

Мета вивчення курсу «Земельне право України» полягає у тому, щоб дати майбутнім юристам знання з найбільш актуальних питань регулювання земельних відносин в Україні. Практичне значення земельного права в Україні має великі перспективи, тому що сьогодні підприємницькою та господарською діяльністю на землі займаються мільйони людей, тому основи земельного права повинні знати не тільки юристи та економісти, але й фахівці різних підприємств, установ та організацій, а також підприємці. Мати уявлення про основи земельного права повинні практично всі громадяни України і іноземні громадяни та особи без громадянства, які активно працюють у сфері агропромислового комплексу.

Завданнями вивчення курсу “Земельне право України” є:

- ознайомлення студентів із змістом правових інститутів земельного права, об'єктивними закономірностями їх становлення і розвитку;
- акцентувати увагу студентів на складних теоретичних та практичних проблемах правового регулювання земельних відносин, а у зв'язку з цим запропонувати їм знайти шляхи та методи їх розв'язання;
- залучити студентів до активного обговорення теоретичних проблем науки земельного права, навчити формулювати і чітко викладати свою думку;
- на основі конкретно-предметного матеріалу сприяти виробленню навиків аналітичного мислення у студентів;
- на практичних заняттях виробити у студентів вміння тлумачити нормативно-правові акти, виявляти самостійність і творчий підхід до вирішення практичних ситуацій.

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен **знати:**

- основні наукові проблеми історії Земельного права України;
- предмет, методи, принципи завдання курсу "Земельне право України"; його зв'язок з іншими юридичними дисциплінами;
- джерела земельного права та особливості земельної реформи в Україні;
- особливості правового режиму окремих категорій земель України, підстави, умови і порядок набуття і реалізації прав на землю, особливості гарантування прав на землю та державного управління в галузі використання і охорони земель.
- фундаментальні засади основних інститутів земельного права України.

вміти:

- розкривати та тлумачити зміст норм земельного права і використовувати їх у своїй практичній роботі;
- користуючись науковими методами пізнання, аналізувати окремі категорії земельного права;
- на основі отриманих знань самостійно прогнозувати подальші основні напрямки розвитку земельного права в цілому та його окремих інститутів;

- на основі отриманих знань законів розуміти значення земельно-правових інститутів у житті суспільства;
- складати проекти основних правових документів, що використовуються у правовому регулюванні земельних відносин.

Відповідно до освітньої програми, вивчення дисципліни сприяє формуванню у здобувачів вищої освіти таких компетентностей:

Інтегральна компетентність: здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми у галузі права або у процесі навчання, що передбачає застосування правових доктрин та принципів і характеризується комплексністю та невизначеністю умов.

Загальні компетентності:

- знання та розуміння предметної галузі, професії; основних концепцій, базових категорій, юридичних понять (ЗК-1);
- здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу (ЗК-3)
- здатність діяти з урахуванням соціальної відповідальності та громадянських зобов'язань, з повагою ставитися до права й закону (ЗК-6);
- здатність визначати, формулювати та розв'язувати проблеми, аналізувати соціально-значущі процеси та приймати обґрунтовані рішення (ЗК-7);
- уміння знаходити, обробляти та аналізувати інформацію з різноманітних джерел; здатність використовувати інформаційно-комунікативні технології (ЗК-9).

Фахові компетентності спеціальності:

- здатність забезпечувати дотримання законодавства суб'єктами права (ФК-3);
- здатність здійснювати професійну діяльність у повній відповідності до закону (ФК-4);
- вміння реалізовувати норми матеріального і процесуального права в професійній діяльності, правильно застосовувати нормативно-правові акти (ФК-5);
- вміння юридично правильно кваліфікувати факти і обставини (ФК-6);
- здатність забезпечувати законність та правопорядок, безпеку особи, суспільства, держави в межах виконання своїх посадових обов'язків (ФК-7);
- розуміння необхідності поваги до честі та гідності особи, захисту прав і свобод людини і громадянина (ФК-8);
- володіння юридичною термінологією та юридичною технікою, здатність правильно відтворювати результати професійної діяльності в юридичній та іншій документації (ФК-11);
- здатність тлумачити нормативно-правові акти, надавати кваліфіковані юридичні висновки і консультації (ФК-13).

Навчальний план з курсу “Земельне право України”

№ Теми	Вид заняття:	Кількість годин	
		стац.	заочн.

Тематика для лекційних занять

Загальна частина

Тема № 1	Поняття, предмет, методи та система земельного права України	2	1
Тема № 2	Джерела земельного права України. Земельна реформа в Україні	2	1
Тема № 3	Землі України	4	2
Тема № 4	Право на землю. Набуття права власності та права користування на землю громадянами та юридичними особами	4	2
Тема № 5	Набуття і реалізація права на оренду земельної ділянки в Україні	2	1
Тема № 6	Припинення прав на землю	2	1
Тема № 7	Економіко-правовий механізм у галузі використання, охорони та відтворення земель	2	1
Тема № 8	Управління в галузі використання і охорони земель	2	1
Тема № 9	Державний земельний кадастр	2	1
Тема № 10	Землеустрій та землепорядний процес	2	1
Усього лекційних занять		24	12

Завдання для практичних занять

Тема № 1	Поняття, предмет, методи та система земельного права України	1	
Тема № 2	Джерела земельного права України. Земельна реформа в Україні	1	
Тема № 3	Землі України.	3	
Тема № 4	Право на землю. Набуття права власності та права користування на землю громадянами та юридичними особами	3	
Тема № 5	Набуття і реалізація права на оренду	2	

	земельної ділянки в Україні		
Тема № 6	Припинення прав на землю	2	
Тема № 7	Економіко-правовий механізм у галузі використання, охорони та відтворення земель	2	
Тема № 8	Управління в галузі використання і охорони земель	2	
Тема № 9	Державний земельний кадастр	2	
Тема № 10	Землеустрій та землевпорядний процес ь	2	
Всього практичних занять		20	-

Консультації	14	7
---------------------	----	---

Іспит	22	13
--------------	----	----

ТЕМАТИКА ДЛЯ ЛЕКЦІЙНИХ ЗАНЯТЬ

Тема № 1

Поняття, предмет, метод і система Земельного права України (1 год.)

План

1. Поняття, предмет та методи земельного права.
2. Принципи земельного права.
3. Земельне право, як навчальна дисципліна.
4. Земельне право, як наука.
5. Функції земельного права.
6. Система земельного права.
7. Співвідношення земельного права з суміжними галузями права.

Тема № 2

Джерела земельного права України. Земельна реформа в Україні (1 год.)

План

1. Поняття та зміст джерел земельного права.
2. Конституція, як джерело земельного права.
3. Земельний кодекс, як джерело земельного права.
4. Підзаконні акти, як джерела земельного права.
5. Міжнародні договори, як джерела земельного права України.
6. Поняття та зміст земельної реформи.
7. Етапи проведення земельної реформи.

Тема № 3

Землі України (4 год.)

План

1. Поняття та види категорій земель.
2. Порядок віднесення земель до тієї чи іншої категорії.
3. Встановлення та зміна цільового призначення земель.
4. Наслідки порушення порядку встановлення та зміни цільового призначення земель
5. Поняття, загальна характеристика і склад земель сільськогосподарського призначення.
6. Особливості правового режиму сільськогосподарських земель.

7. Поняття та склад земель житлової та громадської забудови.
8. Особливості правового режиму земель громадської та житлової забудови.
9. Поняття та зміст земель природно-заповідного фонду та іншого природоохоронного призначення.
10. Правовий режим земель рекреаційного призначення.
11. Правовий режим земель оздоровчого призначення.
12. Поняття земель лісгосподарського призначення.
13. Поняття земель водного фонду.
14. Землі промисловості, транспорту, електронних комунікацій, енергетики, оборони та іншого призначення

Тема № 4

Право на землю. Набуття права власності та права користування на землю громадянами та юридичними особами (3 год.)

План

1. Право власності на землю.
2. Суб'єкти права власності на землю.
3. Поняття спільної власності на земельну ділянку.
4. Права та обов'язки власників земельних ділянок.
5. Право користування землею.
6. Право земельного сервітуту.
7. Добросусідство.
8. Обмеження прав на землю.
9. Підстави набуття права на землю.
10. Порядок безоплатної приватизації земельних ділянок громадянами.
11. Набуття права на земельну ділянку за давністю користування (набувальна давність).
12. Перехід права власності на земельну ділянку при переході права на житловий будинок, будівлю або споруду.
13. Норми безоплатної передачі земельних ділянок громадянам.
14. Виникнення права власності та права користування земельною ділянкою.
10. Документи, що посвідчують право на земельну ділянку.
11. Продаж земельних ділянок або прав на них на підставі цивільно – правових договорів.
12. Продаж земельних ділянок або прав на них на конкурентних засадах.

Тема № 5

Набуття і реалізація права на оренду земельної ділянки в Україні (1 год.)

План

1. Поняття та форма договору оренди землі.
2. Об'єкти та суб'єкти землекористування на праві оренди.
3. Права на оренду землі.
4. Умови та порядок укладення договору оренди землі.
5. Орендна плата за землю.
6. Права та обов'язки орендодавців і орендарів, захист їх прав.
7. Зміна, припинення, розірвання і поновлення договору оренди землі.
8. Вирішення спорів та відповідальність сторін за невиконання зобов'язань за договором оренди землі.
9. Порядок державної реєстрації договорів оренди землі.

Тема № 6

Припинення прав на землю (2 год.)

План

1. Підстави припинення права власності на земельну ділянку.
2. Підстави припинення права користування земельною ділянкою.
3. Добровільна відмова від права власності або права постійного користування земельною ділянкою.
4. Підстави для примусового припинення прав на земельну ділянку.
5. Порядок припинення права користування земельними ділянками, які використовуються з порушенням земельного законодавства.
6. Припинення права власності на земельну ділянку особи, якій земельна ділянка не може належати на праві власності.
7. Викуп земельних ділянок для суспільних потреб.
8. Примусове відчуження земельної ділянки з мотивів суспільної необхідності.
9. Особливо цінні землі та порядок їх вилучення.

Тема № 7

Економіко-правовий механізм у галузі використання, охорони та відтворення земель (2 год.)

План

1. Загальна характеристика плати за землю.
2. Ставки земельного податку.
3. Пільги щодо плати за землю.
4. Сплата податку.

5. Економічне стимулювання раціонального використання та охорони земель та відшкодування втрат.
6. Відшкодування втрат сільськогосподарського та лісгосподарського виробництва.

Тема № 8

Управління в галузі використання і охорони земель України (2 год.)

План

1. Поняття державного управління за використанням та охороною земель.
2. Органи, що здійснюють державне управління та їх компетенція.
3. Правові форми здійснення державного управління за використанням та охороною земель.
4. Встановлення та зміна меж адміністративно-територіальних утворень.
5. Планування використання та охорони земель.
6. Моніторинг земель.

Тема № 9

Державний земельний кадастр (2 год.)

План

1. Поняття і загальна характеристика земельного кадастру.
2. Ограни ведення Державного земельного кадастру.
3. Структура державного земельного кадастру.
4. Порядок ведення державного земельного кадастру.
5. Кадастровий план земельної ділянки. Кадастровий номер земельної ділянки.
6. Кадастровий облік земельних ділянок.
7. Документація Державного земельного кадастру.
8. Відповідальність за порушення законодавства про Державний земельний кадастр.

Тема № 10

Землеустрій та землевпорядний процес (2 год.)

План

1. Поняття і зміст землеустрою.
2. Організація та порядок проведення процесу по землеустрою.

3. Розгляд і затвердження землевпорядних проектів та інших матеріалів з питань землеустрою.
4. Поняття і стадії землевпорядного процесу.

Завдання для практичних занять

Тема № 1

Поняття, предмет, метод і система Земельного права України (1 год.)

План

1. Поняття, предмет та методи земельного права.
2. Принципи земельного права.
3. Земельне право, як навчальна дисципліна.
4. Земельне право, як наука.
5. Функції земельного права.
6. Система земельного права.
7. Співвідношення земельного права з суміжними галузями права.

Контрольні завдання до теми:

1. *Що означає поняття „земельне право, як галузь права”?*
2. *Які суспільні відносини регулює земельне право?*
3. *В яких юридичних аспектах розглядається термін „земля”?*
4. *Охарактеризуйте ст. 1 Земельного кодексу України: „Земля є основним національним багатством, що перебуває під особливою охороною держави”.*
5. *Що являється предметом земельного права?*
6. *В чому полягає імперативний метод правового регулювання земельних відносин?*
7. *Назвіть відомі Вам принципи земельного права.*
8. *Коли розпочався процес розвитку науки земельного права?*
9. *Які завдання стоять перед наукою земельного права?*
10. *Які відомі Вам функції земельного права?*
11. *Що являє собою система земельного права?*
12. *Охарактеризуйте правові інститути земельного права.*
13. *Зв'язок земельного права з конституційним правом.*
14. *Зв'язок земельного права з адміністративним правом.*
15. *Особливості взаємозв'язку земельного права з цивільним правом.*

Тема № 2

Джерела земельного права України. Земельна реформа в Україні (1 год.)

План

1. Поняття та зміст джерел земельного права.
2. Конституція, як джерело земельного права.
3. Земельний кодекс, як джерело земельного права.
4. Підзаконні акти, як джерела земельного права.
5. Міжнародні договори, як джерела земельного права України.
6. Поняття та зміст земельної реформи.
7. Етапи проведення земельної реформи.

Контрольні завдання до теми:

1. *Що розуміється під поняттям „джерела земельного права”?*
2. *Назвіть загальні ознаки джерел земельного права.*
3. *Які відомі Вам джерела земельного права?*
4. *Визначте поняття „кодифікація”.*
5. *Які принципи земельного права передбачені в Конституції України?*
6. *Охарактеризуйте Земельний кодекс України, як джерело земельного права.*
7. *Дайте визначення поняття „підзаконні нормативно-правові акти як джерела земельного права”.*
8. *Яка роль міжнародних договорів у сфері регулювання земельних відносин?*
9. *У чому полягає зміст земельної реформи?*
10. *Визначте об’єкти земельної реформи.*
11. *Які органи відповідають за організацію проведення земельної реформи?*
12. *Назвіть етапи проведення земельної реформи.*
13. *Охарактеризуйте кожен етап здійснення земельної реформи.*

Тема № 3
Землі України (4 год.)

План

1. Поняття та види категорій земель.
2. Порядок віднесення земель до тієї чи іншої категорії.
3. Встановлення та зміна цільового призначення земель.
4. Наслідки порушення порядку встановлення та зміни цільового призначення земель
5. Поняття, загальна характеристика і склад земель сільськогосподарського призначення.
6. Особливості правового режиму сільськогосподарських земель.
7. Поняття та склад земель житлової та громадської забудови.
8. Особливості правового режиму земель громадської та житлової забудови.
9. Поняття та зміст земель природно-заповідного фонду та іншого природоохоронного призначення.
10. Правовий режим земель рекреаційного призначення.
11. Правовий режим земель оздоровчого призначення.
12. Поняття земель лісгосподарського призначення.
13. Поняття земель водного фонду.
14. Землі промисловості, транспорту, електронних комунікацій, енергетики, оборони та іншого призначення

Контрольні завдання до теми:

1. Що розуміється під поняттям „правовий режим земель”?
2. Дайте визначення поняття „категорія земель”.
3. Які виділяють категорії земель?
4. У чому полягає зміст „цільового призначення земель”?
5. Чи існують в Україні землі запасу та землі резервного фонду?
6. Які органи наділені повноваженнями здійснювати зміну цільового призначення земель?
7. Який встановлюється порядок зміни цільового призначення земель?
8. Яка відповідальність передбачається за порушення порядку встановлення та зміни цільового призначення земель?
9. Дайте загальну характеристику земель сільськогосподарського призначення.
10. Які землі входять до складу земель сільськогосподарського призначення?
11. Охарактеризуйте особливості правового режиму сільськогосподарських земель.
12. Що таке особисте селянське господарство?
13. Що таке фермерське господарство?
14. Дайте загальну характеристику земель житлової та громадської забудови.
15. Які землі входять до складу земель житлової та громадської забудови?
16. Які особливості правового режиму земель громадської та житлової забудови?
17. Що таке містобудівна документація?
18. Дайте загальну характеристику земель природно-заповідного фонду.
19. Що належить до земель природно-заповідного фонду України?
20. Дайте загальну характеристику земель рекреаційного призначення.
21. Які земельні ділянки належать до земель рекреаційного призначення?
22. Дайте загальну характеристику земель оздоровчого призначення.
23. Що відноситься до земель оздоровчого призначення?
24. Дайте загальну характеристику земель лісогосподарського призначення.
25. Які землі входять до складу земель лісогосподарського призначення.
26. Дайте загальну характеристику земель водного фонду.
27. Які землі належать до земель водного фонду?
28. Дайте загальну характеристику правового режиму земель п промисловості, транспорту, електронних комунікацій, енергетики, оборони та іншого призначення.
29. Які землі належать до земель промисловості?
30. Проаналізуйте правовий режим земель транспорту.
31. Які землі відносяться до земель енергетики?
32. Які особливості правового режиму земель наданих для потреб оборони?

Право на землю. Набуття права власності та права користування на землю громадянами та юридичними особами (4 год.)

План

1. Право власності на землю.
2. Суб'єкти права власності на землю.
3. Поняття спільної власності на земельну ділянку.
4. Права та обов'язки власників земельних ділянок.
5. Право користування землею.
6. Право земельного сервітуту.
7. Добросусідство.
8. Обмеження прав на землю.
9. Підстави набуття права на землю.
10. Порядок безоплатної приватизації земельних ділянок громадянами.
11. Набуття права на земельну ділянку за давністю користування (набувальна давність).
12. Перехід права власності на земельну ділянку при переході права на житловий будинок, будівлю або споруду.
13. Норми безоплатної передачі земельних ділянок громадянам.
14. Документи, що посвідчують право на земельну ділянку.
15. Продаж земельних ділянок або прав на них на підставі цивільно-правових договорів.
16. Продаж земельних ділянок або прав на них на конкурентних засадах.

Контрольні завдання до теми:

2. *Що являє собою право власності на землю?*
3. *Охарактеризуйте право володіння, користування та розпорядження землею.*
4. *Які існують в Україні форми власності на землю?*
5. *Назвіть суб'єктів права власності на землю?*
6. *Які відомі Вам способи набуття громадянами права власності на земельні ділянки ?*
7. *В чому полягає відмінність права спільної часткової власності і спільної сумісної власності?*
8. *Які відомі вам види права користування земельною ділянкою?*
9. *У чому полягає право земельного сервітуту?*
10. *Що таке емфітевзис та суперфіцій?*
11. *Що потрібно розуміти під поняттям „добросусідство”.*
12. *У чому полягає різниця між обмеженням та обтяженням прав на земельну ділянку?*
13. *Назвіть відомі Вам обмеження прав на земельну ділянку.*
14. *Що являють собою охоронні зони?*

15. Коли встановлюється особливий режим використання земель?
16. На підставі рішення якого органу громадяни та юридичні особи набувають права власності та права користування земельними ділянками із земель державної або комунальної власності?
17. У яких випадках передбачається безоплатна передача земельних ділянок у власність громадян?
18. Охарактеризуйте набуття права власності на земельну ділянку за давністю користування (набувальна давність).
19. Визначте норми безоплатної передачі земельних ділянок громадянам.
20. Які органи наділені повноваженнями щодо передачі земельних ділянок у власність або у користування?
21. З якого моменту виникає право власності та право користування земельною ділянкою?
22. Які документи посвідчують право на земельну ділянку?

Тема № 5

Набуття і реалізація права на оренду земельної ділянки в Україні (2 год.)

План

1. Поняття та форма договору оренди землі.
2. Об'єкти та суб'єкти землекористування на праві оренди.
3. Права на оренду землі.
4. Умови та порядок укладення договору оренди землі.
5. Орендна плата за землею.
6. Права та обов'язки орендодавців і орендарів, захист їх прав.
7. Зміна, припинення, розірвання і поновлення договору оренди землі.
8. Вирішення спорів та відповідальність сторін за невиконання зобов'язань за договором оренди землі.
9. Порядок державної реєстрації договорів оренди землі.

Контрольні завдання до теми:

1. Дайте визначення поняття „оренди землі” згідно Закону України „Про оренду землі”?
2. В чому полягає принцип строковості оренди земельної ділянки?
3. Визначте поняття „договору оренди землі”.
4. Назвіть істотні умови договору оренди землі.
5. Чи підлягає договір оренди землі державній реєстрації?
6. Чи може земельна ділянка передаватись в суборенду?
7. В яких формах встановлюється орендна плата за землею?
8. В якій формі встановлюється плата за оренду землі?
9. Назвіть підстави виникнення, зміни та припинення договору оренди землі.

10. До якої відповідальності може бути притягнуто орендаря за порушення земельного законодавства?

Тема № 6

Припинення прав на землю (2 год.)

План

1. Підстави припинення права власності на земельну ділянку.
2. Підстави припинення права користування земельною ділянкою.
3. Добровільна відмова від права власності або права постійного користування земельною ділянкою.
4. Підстави для примусового припинення прав на земельну ділянку.
5. Порядок припинення права користування земельними ділянками, які використовуються з порушенням земельного законодавства.
6. Припинення права власності на земельну ділянку особи, якій земельна ділянка не може належати на праві власності.
7. Викуп земельних ділянок для суспільних потреб.
8. Примусове відчуження земельної ділянки з мотивів суспільної необхідності.
9. Особливо цінні землі та порядок їх вилучення.

Контрольні завдання до теми:

1. *Визначте підстави припинення права власності та права користування земельною ділянкою.*
2. *Назвіть особливості добровільної відмови від права власності та права постійного користування земельною ділянкою.*
3. *Чи підлягає нотаріальному посвідченню та державній реєстрації угода про передачу права власності на земельну ділянку?*
4. *Які відомі Вам підстави для примусового припинення прав на земельну ділянку, що здійснюються в судовому порядку?*
5. *Який порядок припинення права користування земельними ділянками державним інспектором по використанню та охорони земель у зв'язку з порушенням земельного законодавства?*
6. *Протягом якого строку повинна бути відчужена земельна ділянка, якщо вона перейшла до особи, якій вона не може належати на праві власності?*
7. *Охарактеризуйте порядок викупу земельних ділянок для суспільних потреб.*
8. *Які органи наділені повноваженнями здійснювати викуп земельних ділянок для суспільних потреб?*
9. *За яких підстав здійснюється примусове відчуження земельної ділянки з мотивів суспільної необхідності?*
10. *За рішенням якого органу земельна ділянка підлягає конфіскації?*

Тема № 7

Економіко-правовий механізм у галузі використання, охорони та відтворення земель (3 год.)

План

1. Загальна характеристика плати за землю.
2. Ставки земельного податку.
3. Пільги щодо плати за землю.
4. Сплата податку.
5. Економічне стимулювання раціонального використання та охорони земель та відшкодування втрат.
6. Відшкодування втрат сільськогосподарського та лісогосподарського виробництва.

Контрольні завдання до теми:

1. *Що являє собою плата за землю?*
2. *З якою метою запроваджується в Україні плата за землю?*
3. *Які відомі Вам форми плати за землю?*
4. *Що таке земельний податок”?*
5. *Хто є суб’єктами плати за землю?*
6. *До повноважень яких органів належить затвердження ставок земельного податку?*
7. *Як можна класифікувати пільги зі сплати земельного податку?*
8. *У чому полягають пільги зі сплати земельного податку?*
9. *Що є підставою для нарахування земельного податку та орендної плати за землю?*
10. *З якого моменту починається нарахування земельного податку за землю?*
11. *Охарактеризуйте економічне стимулювання раціонального використання та охорони земель.*
12. *Який порядок визначення втрат сільськогосподарського і лісогосподарського виробництва, які підлягають відшкодуванню.*
13. *Хто звільняється від відшкодування втрат сільськогосподарського і лісогосподарського виробництва?*

Тема № 8

Управління в галузі використання і охорони земель України (2 год.)

План

1. Поняття державного управління за використанням та охороною земель.
2. Органи, що здійснюють державне управління та їх компетенція.

3. Правові форми здійснення державного управління за використанням та охороною земель.
4. Встановлення та зміна меж адміністративно-територіальних утворень.
5. Планування використання та охорони земель.
6. Моніторинг земель.

Контрольні завдання до теми:

1. *Які органи здійснюють державне управління у галузі земельних правовідносин?*
2. *Назвіть центральний орган виконавчої влади з питань земельних ресурсів.*
3. *В яких земельно-правових інститутах закріплені правові форми державного управління у галузі земельних правовідносин?*
4. *Що включає в себе система адміністративно-територіального устрою України?*
5. *Які органи наділені повноваженнями встановлювати і змінювати межі районів і міст, межі сіл, селищ та межі районів у містах?*
6. *Дайте визначення поняття адміністративно-територіальна одиниця”.*
7. *Що являє собою планування використання земель?*
8. *В чому полягає зміст та цілі моніторингу земель?*

Тема № 9

Державний земельний кадастр (3 год.)

План

1. Поняття і загальна характеристика земельного кадастру.
2. Ограни ведення Державного земельного кадастру.
3. Структура державного земельного кадастру.
4. Порядок ведення державного земельного кадастру.
5. Кадастровий план земельної ділянки. Кадастровий номер земельної ділянки.
6. Кадастровий облік земельних ділянок.
7. Документація Державного земельного кадастру.
8. Відповідальність за порушення законодавства про Державний земельний кадастр.

Контрольні завдання до теми:

1. *Дайте визначення поняття «державний земельний кадастр».*
2. *Назвіть принципи та завдання державного земельного кадастру.*
3. *Які органи ведуть державний земельний кадастр?*
4. *Які повноваження має центральний орган виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері земельних відносин при веденні державного земельного кадастру?*
5. *Охарактеризуйте структуру державного земельного кадастру.*
6. *В чому полягає кадастрове зонування?*

7. Що включає кадастрова зйомка?
8. Що таке бонітування ґрунтів?
9. Який порядок проведення державної реєстрації земельних ділянок?
10. Що таке облік земельних ділянок?
11. Який порядок ведення державного земельного кадастру?
12. Охарактеризуйте основні види документації державного земельного кадастру.
13. Що таке поземельна книга?
14. Які дані відображаються на кадастровому плані земельної ділянки?
15. Що таке кадастровий номер земельної ділянки?
16. Назвіть види відповідальності за порушення законодавства про державний земельний кадастр.

Тема № 10

Землеустрій та землевпорядний процес (2 год.)

План

1. Поняття і зміст землеустрою.
2. Організація та порядок проведення процесу по землеустрою.
3. Розгляд і затвердження землевпорядних проектів та інших матеріалів з питань землеустрою.
4. Поняття і стадії землевпорядного процесу.

Контрольні завдання до теми:

1. Зміст та мета землеустрою?
2. Органи, що здійснюють регулювання у сфері землеустрою та їх повноваження.
3. В чому полягає обов'язковість землеустрою?
4. Які ви знаєте види документації із землеустрою?
5. Хто є замовниками і розробниками документації із землеустрою?
6. Поняття і стадії землевпорядного процесу.

Зразок тестів, які виносяться на модульну контрольну роботу із курсу “Земельне право України”

1. У рішенні органів виконавчої влади про передачу земельної ділянки у комунальну власність зазначаються:

- а) кадастровий номер земельної ділянки, площа, цільове призначення, відомості про обтяження речових прав на земельну ділянку;
- б) кадастровий номер земельної ділянки, її місце розташування, площа, цільове призначення, відомості про обтяження речових прав на земельну ділянку, обмеження у її використанні;
- в) кадастровий номер земельної ділянки, її місце розташування, відомості про обтяження речових прав на земельну ділянку, обмеження у її використанні.

2. Для будівництва і обслуговування жилого будинку, господарських будівель і споруд в містах, громадяни України мають право на безоплатну передачу їм земельних ділянок із земель державної або комунальної власності в таких розмірах:

- а) не більше 0,25 гектара;
- б) не більше 0,15 гектара;
- в) не більше 0,10 гектара;
- г) не більше 0,12 гектара.

3. Право спільної часткової власності виникає:

- а) при прийнятті спадщини на земельну ділянку двома або більше особами;
- б) при добровільному об'єднанні власниками належних їм земельних ділянок;
- в) при придбанні подружжям земельної ділянки;
- г) при придбанні у власність земельної ділянки двома або більше особами.

4. Визначте правильні істотні умови угод про перехід права власності (підкресліть вірні істотні умови):

- 1) назву сторін (прізвище, ім'я та по батькові громадянина, назва юридичної особи);
- 2) предмет угоди (земельна ділянка з визначенням місця розташування, площі, цільового призначення, складу угідь, правового режиму тощо);
- 3) об'єкт договору(земельна ділянка з визначенням місця розташування, площі, цільового призначення, складу угідь, правового режиму тощо);
- 4) проект землеустрою щодо відведення земельної ділянки;
- 5) вид угоди;

- 6) документ, що підтверджує право власності на земельну ділянку;
- 7) відомості про відсутність заборон на відчуження земельної ділянки;
- 8) відомості про передачу межових знаків на зберігання;
- 9) відомості про відсутність або наявність обмежень щодо використання земельної ділянки за цільовим призначенням (застава, оренда, сервітути тощо);
- 10) договірну ціну;
- 11) права та обов'язки сторін;
- 12) момент переходу права власності на земельну ділянку.
- 13) порядок розрахунків та форма платежів;
- 14) відповідальність сторін;
- 15) права третіх осіб на земельну ділянку;
- 16) положення щодо ризиків пошкодження та знищення земельної ділянки.

5. Примусове відчуження земельних ділянок з мотивів суспільної необхідності здійснюється за рішенням:

- а) органу місцевого самоврядування;
- б) органу державної влади;
- в) суду;
- г) Державної служби України з питань геодезії, картографії та кадастру;
- д) центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері охорони навколишнього природного середовища.

**Орієнтовний перелік питань,
що винесені на іспит з навчальної дисципліни
“Земельне право України”**

1. Поняття, предмет та методи земельного права.
2. Принципи земельного права.
3. Земельне право, як навчальна дисципліна.
4. Земельне право, як наука.
5. Функції земельного права.
6. Система земельного права.
7. Співвідношення земельного права з суміжними галузями права.
8. Поняття та зміст джерел земельного права.
9. Конституція, як джерело земельного права.
10. Земельний кодекс, як джерело земельного права.
11. Підзаконні акти, як джерела земельного права.
12. Міжнародні договори, як джерела земельного права України.
13. Поняття та зміст земельної реформи.
14. Етапи проведення земельної реформи.
15. Поняття та види категорій земель.
16. Порядок віднесення земель до тієї чи іншої категорії.
17. Встановлення та зміна цільового призначення земель.
18. Наслідки порушення порядку встановлення та зміни цільового призначення земель
19. Поняття, загальна характеристика і склад земель сільськогосподарського призначення.
20. Поняття та склад земель житлової та громадської забудови.
21. Особливості правового режиму земель громадської та житлової забудови.
22. Поняття та зміст земель природно-заповідного фонду та іншого природоохоронного призначення.
23. Правовий режим земель рекреаційного призначення.
24. Правовий режим земель оздоровчого призначення.
25. Поняття земель лісгосподарського призначення.
26. Поняття земель водного фонду.
27. Землі промисловості, транспорту, електронних комунікацій, енергетики, оборони та іншого призначення
28. Суб'єкти права власності на землю.
29. Поняття спільної власності на земельну ділянку.
30. Права та обов'язки власників земельних ділянок.
31. Право користування землею.

- 32.Право земельного сервітуту.
- 33.Добросусідство.
- 34.Обмеження прав на землю.
- 35.Підстави набуття права на землю.
- 36.Порядок безоплатної приватизації земельних ділянок громадянами.
- 37.Набуття права на земельну ділянку за давністю користування (набувальна давність).
- 38.Перехід права власності на земельну ділянку при переході права на житловий будинок, будівлю або споруду.
- 39.Норми безоплатної передачі земельних ділянок громадянам.
- 40.Документи, що посвідчують право на земельну ділянку.
- 41.Продаж земельних ділянок або прав на них на підставі цивільно–правових договорів.
- 42.Продаж земельних ділянок або прав на них на конкурентних засадах.
- 43.Поняття та форма договору оренди землі.
- 44.Об’єкти та суб’єкти землекористування на праві оренди.
- 45.Права на оренду землі.
- 46.Умови та порядок укладення договору оренди землі.
- 47.Орендна плата за землю.
- 48.Права та обов’язки орендодавців і орендарів, захист їх прав.
- 49.Зміна, припинення, розірвання і поновлення договору оренди землі.
- 50.Вирішення спорів та відповідальність сторін за невиконання зобов’язань за договором оренди землі.
- 51.Підстави припинення права власності на земельну ділянку.
- 52.Підстави припинення права користування земельною ділянкою.
- 53.Добровільна відмова від права власності або права постійного користування земельною ділянкою.
- 54.Підстави для примусового припинення прав на земельну ділянку.
- 55.Порядок припинення права користування земельними ділянками, які використовуються з порушенням земельного законодавства.
- 56.Припинення права власності на земельну ділянку особи, якій земельна ділянка не може належати на праві власності.
- 57.Викуп земельних ділянок для суспільних потреб.
- 58.Примусове відчуження земельної ділянки з мотивів суспільної необхідності.
- 59.Особливо цінні землі та порядок їх вилучення.
- 60.Загальна характеристика плати за землю.
- 61.Ставки земельного податку.
- 62.Пільги щодо плати за землю.
- 63.Економічне стимулювання раціонального використання та охорони земель та відшкодування втрат.

64. Відшкодування втрат сільськогосподарського та лісгосподарського виробництва.
65. Поняття державного управління за використанням та охороною земель.
66. Органи, що здійснюють державне управління та їх компетенція.
67. Правові форми здійснення державного управління за використанням та охороною земель.
68. Встановлення та зміна меж адміністративно-територіальних утворень.
69. Поняття і загальна характеристика земельного кадастру.
70. Органи ведення Державного земельного кадастру.
71. Структура державного земельного кадастру.
72. Порядок ведення державного земельного кадастру.
73. Кадастровий план земельної ділянки. Кадастровий номер земельної ділянки.
74. Кадастровий облік земельних ділянок.
75. Документація Державного земельного кадастру.
76. Поняття і зміст землеустрою.
77. Організація та порядок проведення процесу по землеустрою.
78. Розгляд і затвердження землевпорядних проектів та інших матеріалів з питань землеустрою.
79. Поняття і стадії землевпорядного процесу.

ФОРМИ КОНТРОЛЮ

Оцінка з дисципліни “Земельне право України” визначається з урахуванням результатів поточної навчальної діяльності студента та оцінок засвоєння ним окремих модулів. Основними функціями оцінювання навчальних досягнень є:

1. *контролююча*, яка передбачає встановлення рівня досягнень окремого студента, дає змогу викладачу своєчасно планувати й коригувати роботу й методику вивчення наступного матеріалу;
2. *навчальна*, яка передбачає таку організацію оцінювання навчальних досягнень студентів, коли його проведення сприяє удосконаленню підготовки студента;
3. *діагностична*, яка є основою діагностичного підходу в діяльності викладача, і допомагає йому встановлювати причини труднощів, з якими стикається студент у процесі навчання, виявлених прогалин у його знаннях та вміннях;
4. *виховна* виявляється не тільки у меті і змісті завдань, але й у методиці їх реалізації викладачем, у наступному коментуванні й оцінюванні робіт.

Залежно від ступеня оволодіння навчальним матеріалом розрізняють чотири рівні його засвоєння та вміння оперувати ним: *початковий; середній; достатній; високий*.

Критерії дають змогу здійснювати оцінювання навчальних досягнень студентів у 100-бальній системі оцінювання:

Оцінювання знань студентів на семінарських заняттях:

Рівні знань	К-сть балів	Критерії знань
I. Початковий “незадовільно”	1 - 29	Студент володіє навчальним матеріалом на рівні елементарного розпізнавання і відтворення окремих фактів, елементів, об'єктів дисципліни, що позначаються ним окремими словами чи реченнями.
	35 – 59	Студент володіє матеріалом на рівні окремих фрагментів, що становлять незначну частину навчального матеріалу з дисципліни.

II. Середній “достатньо”, “задовільно”	60 – 63	Студент володіє матеріалом на рівні, вищому за початковий, здатний за допомогою викладача логічно відтворити значну його частину.
	64 – 74	Студент може відтворити значну частину теоретичного матеріалу, виявляє знання і розуміння основних положень, за допомогою вчителя може аналізувати навчальний матеріал, порівнювати та робити висновки, виправляти допущені помилки.
III. Базовий “добре”, “дуже добре”	75 - 80	Студент вміє порівнювати, узагальнювати, систематизувати інформацію під керівництвом викладача, в цілому самостійно застосовувати її на практиці, контролювати власну діяльність, виправляти помилки і добирати аргументи на підтвердження певних думок під керівництвом викладача
	81 - 89	Студент вільно (самостійно) володіє вивченим обсягом матеріалу, в тому числі і застосовує його на практиці; вільно розв'язує завдання в стандартних ситуаціях, самостійно виправляє допущені помилки, добирає переконливі аргументи на підтвердження вивченого матеріалу дисципліни.
IV. Високий “відмінно”	90 - 94	Студент виявляє початкові творчі здібності, самостійно визначає окремі цілі власної навчальної діяльності, оцінює окремі нові факти, явища, ідеї; знаходить джерела інформації та самостійно використовує їх відповідно до цілей, поставлених викладачем дисципліни.
	95 - 100	Студент вільно висловлює власні думки і відчуття, визначає програму особистої пізнавальної діяльності, самостійно оцінює різноманітні життєві явища і факти, виявляючи особисту позицію щодо них; без допомоги викладача знаходить джерела інформації і використовує одержані відомості відповідно до мети та завдань власної пізнавальної діяльності. Використовує набуті знання і вміння в нестандартних ситуаціях.

За результатами виконання студентом навчальної програми впродовж першого навчального семестру студент має право на отримання оцінки “зараховано” без додаткового опитування на заліку на підставі набраних ним протягом семестру балів за наступною шкалою (підсумковий бал виводиться шляхом визначення середнього арифметичного за модульні бали у першому та другому семестрах):

За шкалою ECTS	За національною шкалою	За 100-бальною шкалою
A	зараховано	90 - 100
B	зараховано	81 – 89
C	зараховано	75 – 80
D	зараховано	64 – 74
E	зараховано	60 – 63
FX	незараховано	35 - 59
F	незараховано	1 - 29

За результатами виконання студентом навчальної програми впродовж двох семестрів студент має право на отримання оцінки “відмінно”, “добре”, “задовільно” без додаткового опитування на іспиті на підставі набраних ним протягом модуля балів за наступною шкалою:

За шкалою ECTS	Визначення	За національною шкалою	За 100-бальною шкалою
A	<i>Відмінно</i> – відмінне виконання лише з незначною кількістю помилок	“5” (відмінно)	90 - 100
B	<i>Дуже добре</i> – вище від середнього рівня з кількома помилками	“4” (добре)	75 – 89
C	<i>Добре</i> – загалом правильна робота з певною кількістю грубих помилок	“4” (добре)	75 – 80
D	<i>Задовільно</i> – непогано, але зі значною кількістю недоліків	“3” (задовільно)	64 – 74
E	<i>Достатньо</i> – виконання задовольняє мінімальні критерії	“3” (задовільно)	60 – 63
FX	<i>Незадовільно</i> - потрібно попрацювати перед тим, як отримати залік	“2” (незадовільно) з можливістю повторного складання	35 - 59

F	Незадовільно – необхідна серйозна подальша робота	“2” (незадовільно) з обов'язковим повторним курсом	1 - 29
---	---	--	--------

На іспиті студенту надається одна спроба підвищити оцінку, що виставлена за результатами модульних контролів.

Впродовж навчального семестру студенти можуть максимально отримати 100 балів. Навчальний семестр складається із одного модуля, який максимально оцінюється у 100 балів. Визначення балів, які студент отримав протягом модуля визначається, враховуючи такі форми контролю у таких розмірах як:

1. участь на семінарських заняттях – від 0 до 50 балів;
2. модульна контрольна робота – від 0 до 50 балів.

Студенти, які під час навчального семестру набрали з певної дисципліни від 35 до 59 балів зобов'язані скласти іспит (залік).

Рекомендовані нормативно-правові акти та література

8. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Нормативно-правові акти

1. Конституція України від 28.06.1996. Відомості Верховної Ради України, 1996, № 30 (23.07.96), ст. 141.
2. Кодекс України про адміністративні правопорушення від 07.12.1984. Відомості Верховної Ради УРСР, 1984, додаток до N 51, ст. 1122.
3. Лісовий кодекс України від 21.01.1994. Відомості Верховної Ради України, 1994, № 17 (26.04.94), ст. 99.
4. Кодекс України про надра від 27.07.1994. Відомості Верховної Ради України, 1994, № 36 (06.09.94), ст. 340.
5. Водний кодекс України від 06.06.1995. Відомості Верховної Ради України, 1995, № 24 (13.06.95), ст. 189.
6. Земельний кодекс України від 25.10.2001. Відомості Верховної Ради України, 2002, N 3-4 (25.01.2002), ст. 27.
7. Господарський кодекс України від 16.01.2003, № 436-IV // Офіційний вісник України, 2003, N 11 (28.03.2003), ст. 462.
8. Повітряний кодекс України від 19.05. 2011 р. № 3393 – VI // Офіційний вісник України 2011, № 46 (29.06.2011) ст.1881.
9. Податковий кодекс України від 02.12.2010 № 2755 – VI // Офіційний вісник України 2010, № 92 (10.12.2010) ст. 3248.
10. Цивільний кодекс України від 16.01.2003, № 435-IV Офіційний вісник України, 2003. № 11 (28.03.03), ст. 461.
11. Закон України "Про архітектурну діяльність" від 20.05.1999. Відомості Верховної Ради України, 1999, N 31 (06.08.99), ст. 246.
12. Закон України "Про використання земель оборони" від 27.11.2003. Відомості Верховної Ради України, 2004, N 14 (02.04.2004), ст. 209.
13. Закон України "Про відходи" від 05.03.1998, № 187/98-ВР // Відомості Верховної Ради України, 1998, N 36-37, ст. 242.
14. Закон України "Про державний контроль за використанням та охороною земель" від 19.06.2003, № 963-IV // Відомості Верховної Ради України, 2003, N 39 (26.09.2003), ст. 350.
15. Закон України "Про державний кордон України" від 04.11.1991. Відомості Верховної Ради України, 1992, № 2 (14.01.92), ст.5.
16. Закон України "Про ринок електричної енергії" від 13.04.2017. Відомості Верховної Ради України, 2017. Ст. 5.

17. Закон України "Про забезпечення санітарного та епідемічного благополуччя населення" від 24.02.1994. Відомості Верховної Ради України, 1994, N 27 (05.07.94), ст. 218.
18. Закон України "Про залізничний транспорт" від 04.07.1996. Відомості Верховної Ради України, 1996, N 40 (01.10.96), ст. 183.
19. Закон України "Про державний земельний кадастр" від 07.07.2011. Відомості Верховної Ради України, 2012, № 8 (24.02.2012), ст. 61.
20. Закон України "Про заставу" від 02.10.1992. Відомості Верховної Ради України, 1992, N 47 (24.11.92), ст. 642.
21. Закон України "Про Збройні Сили України" від 06.12.1991. Відомості Верховної Ради України, 1992, N 9 (03.03.92), ст. 108.
22. Закон України „Про землеустрій” від 22.05.2003 р. Відомості Верховної Ради України. 2003. № 36. Ст. 282
23. Закон України "Про іпотеку" від 05.06.2003. Відомості Верховної Ради України, 2003, N 38 Ст. 313.
24. Закон України "Про концесію" від 03.10.2019. Відомості Верховної Ради України. 2019. № 48. Ст. 325.
25. Закон України "Про курорти" від 05.10.2000. Відомості Верховної Ради України, 2000, N 50 Ст. 435.
26. Закон України "Про меліорацію земель" від 14.01.2000. Відомості Верховної Ради України, 2000, N 11 Ст. 90.
27. Закон України "Про міжнародні договори України" від 29.06.2004. Відомості Верховної Ради України, 2004, N 50. Ст. 540.
28. Закон України «Про оптові ринки сільськогосподарської продукції» від 25.06.2009, Офіційний вісник України, 2009, № 58. Ст. 2024
29. Закон України «Про державну реєстрацію речових прав на нерухоме майно та їх обтяжень» від 01.07.2004. Відомості Верховної Ради України. 2004. № 51. Ст. 553.
30. Закон України "Про місцеве самоврядування в Україні" від 21.05.1997. Відомості Верховної Ради України, 1997. № 24. Ст. 170.
31. Закон України "Про об'єднання співвласників багатоквартирного будинку" від 29.11.2001. Відомості Верховної Ради України. Ст. 78.
32. Закон України "Про оборону України" від 06.12.1991. Відомості Верховної Ради України, 1992, N 9. Ст. 106.
33. Закон України "Про оренду землі" від 1998.10.06. Офіційний вісник України, 1998, N 42 Ст. 1538.
34. Закон України "Про основи містобудування" від 16.11.1992. Відомості Верховної Ради України, 1992, N 52 Ст. 683.
35. Закон України «Про регулювання містобудівної діяльності» від 17.02.2011. Відомості Верховної Ради України, 2011, № 34. Ст. 343.

36. Закон України «Про Генеральну схему планування території України» від 07.02.2002. Відомості Верховної Ради України, 2002, № 30. Ст. 204.
37. Закон України «Про благоустрій населених пунктів» від 06.09.2005. Відомості Верховної Ради України, 2005, № 49. Ст. 517.
38. Закон України «Про будівельні норми» від 05.11.2009. Відомості Верховної Ради України, 2010, № 5. Ст. 41.
39. Закон України «Про індустріальні парки» від 21.06.2012. Відомості Верховної Ради України, 2013, № 22. Ст. 212.
40. Про відчуження земельних ділянок, інших об'єктів нерухомого майна, що на них розміщені, які перебувають у приватній власності, для суспільних потреб чи з мотивів суспільної необхідності : Закон України від 17 листопада 2009 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1559-17>
41. Закон України "Про особисте селянське господарство" від 15.05.2003. Відомості Верховної Ради України, 2003, N 29. Ст. 232.
42. Закон України "Про охорону атмосферного повітря" від 16.10.1992. Відомості Верховної Ради України, 1992, N 50. Ст. 678.
43. Закон України "Про охорону земель" від 19.06.2003. Відомості Верховної Ради України, 2003, N 39. Ст. 349.
44. Закон України "Про охорону культурної спадщини" від 08.06.2000. Відомості Верховної Ради України, 2000, N 39. Ст. 333.
45. Закон України "Про охорону навколишнього природного середовища" від 25.06.1991. Відомості Верховної Ради України, 1991, N 41. Ст. 546.
46. Закон України „Про оцінку земель” від 11.12.2003. Відомості Верховної Ради України. 2004. № 15. Ст. 229.
47. Закон України "Про пестициди і агрохімікати" від 02.03.1995. Відомості Верховної Ради України, 1995, N 14. Ст. 91.
48. Закон України "Про порядок виділення в натурі (на місцевості) земельних ділянок власникам земельних часток (паїв)" від 05.06.2003. Відомості Верховної Ради України, 2003, N 38. Ст. 314.
49. Закон України "Про правовий режим території, що зазнала радіоактивного забруднення внаслідок Чорнобильської катастрофи" від 27.02.1991. Відомості Верховної Ради УРСР, 1991, N 16. Ст. 198.
50. Закон України "Про природно-заповідний фонд України" від 16.06.1992. Відомості Верховної Ради України, 1992, N 34. Ст. 502.
51. Закон України «Про Перелік пам'яток культурної спадщини, що не підлягають приватизації» від 23.09.2008. Відомості Верховної Ради України, 2009, № 8. Ст. 105.
52. Закон України «Про передачу об'єктів права державної та комунальної власності» від 03.03.1998. Відомості Верховної Ради України. 1998. № 34. Ст. 228.

53. Закон України "Про сільськогосподарську дорадчу діяльність" від 17.06.2004. Відомості Верховної Ради України, 2004, N 38. Ст. 470.
54. Закон України "Про тваринний світ" від 13.12.2001. Відомості Верховної Ради України, 2002, № 14. Ст. 97.
55. Закон України "Про електронні комунікації" від 16.12.2020. Офіційний вісник України. № 6. Ст. 306.
56. Закон України "Про сільськогосподарську кооперацію" від 21.07.2020. Відомості Верховної Ради України. 2020. № 52. Ст. 497.
57. Закон України "Про топографо-геодезичну і картографічну діяльність" від 23.12.1998. Відомості Верховної Ради України. 1999. N 5-6. Ст. 46.
58. Закон України "Про транспорт" від 10.11.1994. Відомості Верховної Ради України, 1994, N 51. Ст. 446.
59. Закон України "Про трубопровідний транспорт" від 15.05.1996. Відомості Верховної Ради України, 1996, N 29. Ст. 139.
60. Закон України "Про туризм" від 15.09.1995. Відомості Верховної Ради України, 1995, N 31 Ст. 241.
61. Закон України "Про фермерське господарство" від 19.06.2003. Відомості Верховної Ради України, 2003, N 45. Ст. 363.
62. Закон України "Про рослинний світ" від 09.04.1999. Відомості Верховної Ради України, 1999, № 22-23. Ст. 198.
63. Конвенція "Конвенція Організації Об'єднаних Націй з морського права" від 10.12.1982. Офіційний вісник України, 2002, N 15. Ст. 818.
64. Конвенція "Конвенція про водно-болотні угіддя, що мають міжнародне значення, головним чином як середовища існування водоплавних птахів" від 02.02.1971.
65. Постанова Верховної Ради України «Про Концепцію сталого розвитку населених пунктів» від 24.12.1999. Офіційний вісник України. 2000, № 1. Ст. 6.
66. Про затвердження Положення про Державне агентство лісових ресурсів України: Постанова Кабінету Міністрів України від 8.10.2014. № 521. Офіційний вісник України. 2014. № 82. Ст. 2333.
67. Про затвердження Положення про Державну екологічну інспекцію України : Постанова Кабінету Міністрів України від 19.04.2017. № 275. Офіційний вісник України. 2017. № 36. Ст. 1131.
68. Про затвердження Положення про Державне агентство водних ресурсів України : Постанова Кабінету Міністрів України від 20.08.2014. № 393. Офіційний вісник України. 2014. № 71. Ст. 1995.
69. Постанова Верховної Ради УРСР „Про земельну реформу” від 18.12.1990 р. Відомості ВР України . 1991.- № 10 . Ст.100.
70. Постанова Верховної Ради УРСР „Про прискорення земельної реформи та приватизації землі” від 13.03.1992 р. Відомості ВР України . 1991. № 10. Ст.100.

- 71.Постанова КМ України "Про експертну грошову оцінку земельних ділянок" від 11.10.2002, № 1531 // Офіційний вісник України, 2002, N 42. Ст. 1941.
- 72.Постанова КМ України "Про затвердження Положення про державну систему моніторингу довкілля" від 30.03.1998, № 391 // Офіційний вісник України, 1998, N 13. Ст. 495.
- 73.Постанова КМ України "Про затвердження Положення про моніторинг земель" від 20.08.1993, № 661. Зібрання постанов Уряду України, 1994, N 1, ст. 5.
- 74.Постанова КМ України "Про затвердження Положення про порядок розміщення дипломатичних представництв, консульських установ іноземних держав, представництв міжнародних та іноземних організацій в Україні" від 27.02.1995, № 146.
- 75.Постанова КМ України „Про Державний технологічний центр охорони родючості ґрунтів” від 04.08.2000 № 1218 // Офіційний вісник України, 2000, № 32. Ст. 1359.
- 76.Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Порядку ведення державного лісового кадастру та обліку лісів» від 20.06.2007, № 848. Офіційний вісник України, 2007, № 46. Ст. 1885.
- 77.Про державну реєстрацію речових прав на нерухоме майно та їх обтяжень : Постанова Кабінету Міністрів України 25.12.2015. № 1127. Офіційний вісник України. 2016. № 2. Ст. 108.
- 78.Про затвердження Порядку проведення інвентаризації земель та визнання такими, що втратили чинність, деяких постанов Кабінету Міністрів України : Постанова Кабінету Міністрів України від 5.06.2019. № 476.
- 79.Постанова КМ України "Про затвердження Порядку здійснення природно-сільськогосподарського, еколого-економічного, протиерозійного та інших видів районування (зонування) земель" від 26.05.2004, № 681. Офіційний вісник України, 2004, N 21. Ст. 1429.
- 80.Постанова КМ України "Про затвердження Порядку складання паспортів річок і Порядку установлення берегових смуг водних шляхів та користування ними" від 14.04.1997, № 347. Офіційний вісник України, 1997. №. 80.
- 81.Постанова КМ України "Про затвердження Правил охорони внутрішніх морських вод і територіального моря від забруднення та засмічення" від 29.02.1996, № 269. Зібрання постанов Уряду України, 1996, N 8, Ст. 241.
- 82.Постанова КМ України "Про затвердження Типового договору про розроблення проекту землеустрою щодо відведення земельної ділянки" від 04.03.2004. № 266. Офіційний вісник України, 2004, N 10. Ст. 596.
- 83.Постанова КМ України "Про затвердження форми сертифіката на право на земельну частку (пай) і зразка Книги реєстрації сертифікатів на право на земельну частку (пай)" від 12.10.1995, № 801. Зібрання постанов Уряду України, 1996, N 2, ст. 63.

- 84.Постанова КМ України "Про порядок визначення та відшкодування збитків власникам землі та землекористувачам" від 19.04.1993, № 284. Зібрання постанов Уряду України, 1993, N 10, ст. 193.
- 85.Постанова КМ України „Про порядок викупу земельних ділянок громадянами для ведення селянського (фермерського) або особистого підсобного господарства” від 24.01.2000 р.
- 86.Постанова КМ України "Про Порядок охорони геодезичних пунктів" від 19.07.1999, № 1284. Офіційний вісник України, 1999, N 29.Ст. 1485.
- 87.Про затвердження Методики нормативної грошової оцінки земельних ділянок : Постанова Кабінету Міністрів України від 3.11.2021. № 1147. Офіційний вісник України. 2021. № 88. Ст. 5671.
- 88.Постанова КМ України "Про затвердження Порядку ведення Державного земельного кадастру" від 17.10.2012, № 1051. Офіційний вісник України, 2012, № 89. Ст. 3598.
- 89.Постанова КМ України "Про правовий режим зон санітарної охорони водних об'єктів" від 18.12.1998, № 2024.Офіційний вісник України, 1998, N 51. Ст. 1890.
- 90.Постанова КМ України "Про прикордонний режим" від 27.07.1998, № 1147. Офіційний вісник України, 1998, N 30. Ст. 1127.
- 91.Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Порядку визначення розмірів і меж водоохоронних зон та режиму ведення господарської діяльності в них» від 08.05.1996, № 486.
- 92.Наказ Державного комітету України по земельних ресурсах "Про Порядок консервації земель" від 17.10.2002, № 175. Офіційний вісник України, 2003, N 8. Ст. 323.
- 93.Наказ Державного комітету України у справах містобудування і архітектури "Про затвердження Методики обстеження і паспортизації гідротехнічних споруд систем гідравлічного вилучення та складування промислових відходів" від 19.12.1995, № 252.
- 94.Наказ Міністерства охорони навколишнього природного середовища та ядерної безпеки України "Про затвердження Методики визначення розмірів шкоди, зумовленої забрудненням і засміченням земельних ресурсів через порушення природоохоронного законодавства" від 27.10.1997, № 171. Офіційний вісник України, 1998, N 18. Ст. 664.
- 95.Наказ Міністерства аграрної політики та продовольства України «Про затвердження Порядку адміністрування Державного земельного кадастру» від 27.12.2012, № 836. Офіційний вісник України, 2013, N 8. Ст. 314.
- 96.Наказ Міністерства аграрної політики та продовольства України «Про затвердження зразків та описів печаток державних кадастрових реєстраторів» від 26.12.2012, № 829. Офіційний вісник України, 2013, № 9. Ст. 358.

97. Наказ Міністерства охорони здоров'я України «Про затвердження Державних санітарних правил планування та забудови населених пунктів» від 19.06.1996, № 173.
98. Наказ Міністерства регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства України «Про затвердження Порядку розроблення містобудівної документації» від 16.11.2011, № 290.
99. Наказ Міністерства охорони навколишнього природного середовища України «Про затвердження Інструкції про застосування порядку установлення лімітів на використання природних ресурсів у межах територій та об'єктів природно-заповідного фонду загальнодержавного значення» від 24.01.2008. № 27.
100. Наказ Міністерства охорони навколишнього природного середовища України «Про затвердження Положень про Проекти організації територій установ природно-заповідного фонду України» від 06.07.2005, № 245.
101. Наказ Міністерства охорони навколишнього природного середовища «Про затвердження Інструкції про зміст та складання документації державного кадастру територій та об'єктів природно-заповідного фонду України» від 16.02.2005. № 67.
102. Наказ Міністерства охорони здоров'я України «Про затвердження Державних санітарних правил розміщення, улаштування та експлуатації оздоровчих закладів» від 19.06.1996, № 172.
103. Наказ Міністерства охорони здоров'я України «Про затвердження Інструкції по створенню і веденню Державного кадастру природних лікувальних ресурсів» від 23.09.2009, № 687.
104. Наказ Міністерства екології та природних ресурсів України «Про затвердження Порядку розроблення та встановлення режимів роботи водосховищ комплексного призначення, водогосподарських систем і каналів» від 07.02.2012, № 46.
105. Про затвердження Класифікації видів цільового призначення земель : наказ Державного комітету України із земельних ресурсів від 23.07.2010 р. №548. Офіційний вісник України. 2010. №85. Ст. 3006.
106. Про схвалення Державної стратегії управління лісами України до 2035 року : Розпорядження Кабінету Міністрів України від 29.12.2021. № 1777-р. Офіційний вісник України. 2022. № 4. Ст. 256.
107. Про Державну службу України з питань геодезії, картографії та кадастру : Постанова Кабінет Міністрів України. 14.01.2015 № 15. Офіційний вісник України. 2015. № 7. Ст. 164.

Основна література:

1. Аграрна реформа в Україні: економічні і правові проблеми. Матеріали “круглого стола”. Одеса, 1993.
2. Аграрне право України. Підручник. За ред. В.З. Янчука. К., 2000.
3. Андрейцев В.И. Земельная реформа: Приватизация. Экология. Право. Сб. Эксклюзив. очерков и нормат. – прав. актов. К.: УЄАН, 1997. 287с.
4. Андрейцев В.И. Правовое обеспечение рационального природопользования предприятий и объединений АПК. К., 1989. С. 200 204.
5. Андрейцев В.И. Екологічне і земельне право України. Практикум для студентів юридичних вузів і факультетів. К., 1998.
6. Андрейцев В.И. Об’єкти земельних правовідносин за новим Земельним кодексом України. Законодавство України: наук.-прак. коментарі. 2002. №2.
7. Андрейцев В.И. Правовий режим землі як основного національного багатства. Законодавство України: наук. – прак. коментарі. 2002. №4.
8. Андрейцев В.И. Правові засади земельної реформи і приватизації земель в Україні. Навчально-практичний посібник. К., 1999.
9. Андрейцев В.И. Правовое обеспечение рационального природопользования предприятий и объединений АПК. К.: Урожай, 1989.
10. Безсмертна Н.В. Здійснення громадянами права приватної власності в Україні : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. юрид. наук : спец. 12.00.03 «цивільне право і цивільний процес; сімейне право; міжнародне приватне право». Київ, 2001. 19 с.
11. Берлач А.К. Організаційно-правові проблеми становлення орендних земельних відносин в Україні: історія і сучасність. Право України. 1999. № 2. С. 15-18.
12. Бисага Ю.М., Сідак М.В. Земельне право України. Навчальний посібник. Ужгород., 2001.
13. Бисага Ю.М., Сідак М.В., Палінчак М.М., Алмаші М.М., Правові основи регулювання земельних відносин в Україні. Навчальний посібник. Ужгород., 2002.
14. Білик Ю.Д. Формування ринку сільськогосподарських земель і підвищення ефективності їх використання. Землевпорядний вісник. К., 2000. № 2. С. 24-28.
15. Бобкова А. Г. Правовое обеспечение рекреационной деятельности. Донецк: Юго- Восток, 2000.
16. Бобкова А. Г. Про поняття природних рекреаційних ресурсів. Право України. № 5.С. 51-54.
17. Бондар О.Г. Земля як об'єкт права власності за земельним законодавством України : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. юрид. наук : спец.

- 12.00.06 «земельне право; аграрне право; екологічне право; природоресурсне право». Київ, 2005. 20 с.
18. Бусуйок Д. Правові підстави обмеження прав на землю. П – во, госп- во, і право. 2004. 172 с.
 19. Вівчаренко О.А. Гарантії права власності на землю в Україні : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. юрид. наук : спец. 12.00.06 «земельне право; аграрне право; екологічне право; природоресурсне право». Київ, 2005. 20 с.
 20. Войтенко С.П., Володін М.О. Правові тенденції в сучасному кадастрі. Землевпорядний вісник. К., 2000. № 1. С. 17-20.
 21. Гапотченко Т. Правові форми забезпечення раціонального використання й охорони земель транспорту. Підприємництво, господарство і право. 2005. № 5. С. 60-63.
 22. Гапотченко Т.М. Особливості правового режиму земель автомобільного транспорту та дорожнього господарства. Дис. ... к.ю.н. ... 12.00.06. – Х.: Національна юридична академія України імені Ярослава Мудрого, 2007.
 23. Гнаткович Д.І. Розвиток науково-методичних положень державного земельного кадастру – інформаційної бази здійснення земельної реформи. Землевпорядний вісник. К., 1998. № 3. С. 12-14.
 24. Годованюк А.Й. Правовий режим земель природно-заповідного фонду. Автореф. дис. ... к.ю.н. ... 12.00.06. К.: Київський національний університет імені Тараса Шевченка, 2008.
 25. Головатюк М.С. оренда як форма реалізації права власності та господарського використання землі // Землевпорядний вісник. К., 2000. № 4. С. 72-79.
 26. Головня І.Я. Відчуження земельних ділянок для суспільних потреб чи з мотивів суспільної необхідності як підстава припинення права власності на земельну ділянку : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.03. Одеса, 2015. 230 с.
 27. Горланчук В.В. Розвиток землекористування в Україні. К.: Довіра, 1999. С. 254.
 28. Горобець Н.Г. Захист права власності в практиці Європейського суду з прав людини : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.011. Київ, 2018. 228 с.
 29. Гринько С. В. Правові аспекти реєстрації прав на землю: Монографія. К.: Видавничо-поліграфічний центр «Київський університет», 2004.
 30. Гиренко І.В. Науково-практичний коментар Земельного кодексу України. Київ : Центр навчальної літератури, 2018. – 688 с.
 31. Губарєв С.В. Право власності фізичної особи на присадибну земельну ділянку (садибу) : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. юрид. наук : спец. 12.00.03 «цивільне право і цивільний процес; сімейне право; міжнародне приватне право». Київ, 2009. 18 с.
 32. Даниленко А.С. Доповідь на сесії Верховної Ради України по проекту Земельного кодексу України. Землевпорядний вісник. К., 2000. № 3. С. 17-18.

33. Демиденко О.В. Необхідність законодавчого забезпечення захисту ґрунтів при проведенні земельної реформи. Землевпорядний вісник. К., 2000. № 3. С. 17-18.
34. Дмитренко І.А. Законодательные основы земельных отношений в Украине. К., 1993.
35. Дремлюга К.О. Підстави набуття прав на землю громадянами України : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. юрид. наук : спец. 12.00.06 «земельне право; аграрне право; екологічне право; природоресурсне право». Київ, 2010. 21 с.
36. Екологічне і земельне право України: Практикум для студентів юрид.вузів і фак. –К.:Юрінком Інтер, 1998. 272 с.
37. Екологічне право України. Особлива частина : навч. посіб. О.М. Шуміло, В.А. Зуєв, І.В. Бригадир та ін. К.: Центр учбової літератури, 2013.
38. Єлісєєва О.В. Припинення права приватної власності на земельну ділянку за законодавством України : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. юрид. наук : спец. 12.00.06 «земельне право; аграрне право; екологічне право; природоресурсне право». Київ, 2006. 20 с.
39. Ільницький О.В. Ільків Н.В. Особливості судового розгляду справ про примусове відчуження земельних ділянок, інших об'єктів нерухомого майна, що на них розміщені, з мотивів суспільної необхідності. *Вісник Вищої ради юстиції*. № 3. 2013. С. 18-33.
40. Захарченко П.П. Право власності на землю в Україні : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня д-ра юрид. наук : спец. 12.00.01 «теорія та історія держави і права; історія політичних і правових учень». Київ, 2009. 35 с.
41. Земельна реформа : питання і відповіді. К., 2001.
42. Земельне право і земельне законодавство суверенної України: Актуальні проблеми практичної теорії. За ред. В.І. Андрейцева. К.: Знання, 2007. 445 с.
43. Земельне право України. Навчальний посібник. Під ред. А.А. Погребного, І.І. Каракаша. К., 2002.
44. Земельне право України: Підручник. За ред. М.В. Шульги. К.: Юрінком Інтер, 2004.
45. Земельне право. Підручник для студентів юридичних спеціальностей вищих навчальних закладів. Під ред. В.І. Семчика, П.Ф. Кулинич. К., 2001.
46. Земельне право: Підручник. За ред. Семчика В. І., Андрейцева В. І.: К.: Ін-Юре, 2001.
47. Земельний кодекс України: Науково-практичний коментар. За заг. ред. В.І.Семчика. К.: Видавничий Дім „Ін Юре“, 2007.
48. Земельний кодекс України: Науково-практичний коментар Х.:ТОВ „Одіссей“, 2008. 624 с.
49. Земельні відносини в Україні. Законодавчі акти і нормативні документи. Держкомзем України. К., 1998.

50. Землі як об'єкт правового регулювання. Н.І. Титова. Право України.- 1998. С.10
51. Земля як об'єкт права власності. Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. За ред. В.В. Носік .Серія Юридичні науки. 2000. Вип. 38. С.34.
52. Іванова Є.О. Особливості правового регулювання використання земель житлової та громадської забудови у містах. Актуальні проблеми держави та права: Зб. наук. пр. Вип. 22. Одеса: Юридична література, 2004. С. 735-738.
53. Іванова Є.О. Правове регулювання використання земель житлової та громадської забудови у містах України. Автореф. дис.... к. ю. н. Харків, 2007.
54. Івершенко Л.А. Конституційне право людини і громадянина на приватну власність в Україні та забезпечення його реалізації органами внутрішніх справ : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.02. Київ, 2006. 240 с.
55. Ільницька Н. Оренда як правова форма використання земель у сучасний період: поняття, особливості, юридична природа. Право України. 2000. № 8.
56. Кадастр нерухомості: Монографія. Губар Ю.П., Перович Л.Л., Перович Л.М. Львів: ВНУ "Львівська політехніка", 2003.
57. Ковальчук Т.Г. Правове регулювання ефективного використання земель промисловості. Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Юридичні науки. 2003. Випуск 55. С. 165-168.
58. Ковтун О.М. Правові аспекти охорони територій та об'єктів природно-заповідного фонду України : автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.06. К., 2008.
59. Козьмук П. Ф., Козьмук А. П. Державна реєстрація земельних ділянок, іншого нерухомого майна та прав на них. Чернівці: Букрек, 2004.
60. Кононов В.В. Поняття прибережних захисних смуг за законодавством України. Часопис Київського університету права. 2011. № 3. С. 236-239.
61. Корнєєв Ю.В. Особливості права приватної власності на землю. *Публічне урядування*. 2015. № 1. С. 97-106.
62. Котик З. О. Кадастр : Курс лекцій. Львів : Каменяр, 2003.
63. Крупка Ю. М. Аграрне право України: Навч. посіб. За наук. ред. Н. Р. Малишевої. К.: Університет «Україна», 2006.
64. Кулинич П.Ф. Права на лісові земельні ділянки за новим Лісовим кодексом України. *Земельне право України*. 2006. № 6. С. 15-26.
65. Кулинич П. Правові питання створення та діяльності фермерських господарств. Приватизація землі: закон, практика, проблеми. 2003. № 2. С. 20-27.
66. Кулинич П.Ф. Правові проблеми охорони і використання земель сільськогосподарського призначення в Україні: монографія. Київ: Логос, 2011. 688 с.

67. Кулинич П. Принцип пріоритету сільськогосподарського використання земель в земельному праві України. *Право України*. 2004. - № 8. С. 45-49.
68. Курганевич Л.П. Водний кадастр: Навч. посібник. Львів: Видавничий центр ЛНУ імені Івана Франка, 2007.
69. Лебідь В. Земельно-правові аспекти реалізації права на ведення особистого підсобного господарства. *Право України*. 2001. № 11. С. 86-88.
70. Лебідь В. І. До питання про право на ведення особистого підсобного господарства громадян. *Держава і право: Збірник наукових праць. Юридичні і політичні науки*. Випуск 7. К.: Ін-т держави і права ім. В. М. Корецького НАН України; Спілка юристів України, 2000. С 341-347.
71. Лебідь В.І. Організаційно-правова форма фермерського господарства: чи потрібна імперативність? *Бюлетень Міністерства юстиції України*. 2006. № 4 (54).С. 68-74.
72. Лебідь В.І. Правове становище особистих селянських господарств в Україні. Автореф. дис. ... к. ю. н. ... 12.00.06. К.: Київський національний університет імені Тараса Шевченка, 2002. 21 с.
73. Лейба Л.В. Земельні спори та порядок їх вирішення: монографія. /за ред. М.В. Шульги. Харків : Право, 2007. 160 с. 18 18.
74. Лісова Т.В. Правове забезпечення землеустрою в Україні: монографія. Харків: ЗАТ «Харків. Друкарня №16». 2005. 168 с.
75. Літошенко О.С. Проблема мораторію на продаж земель сільськогосподарського призначення. *Правове регулювання економіки*. 2014. № 14. С. 284-293.
76. Луняченко А.В. Особливості правового режиму земель сільськогосподарського призначення. *Земельне право*. 2006. № 1. С. 56-64.
77. Мельник Н.О. Правові засади відшкодування втрат сільськогосподарського та лісогосподарського виробництва: монографія. Харків: Право, 2016. 184 с.
78. Мироненко І.В. Зміст та межі здійснення права приватної власності на землю в Україні : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. юрид. наук : спец. 12.00.06 «земельне право; аграрне право; екологічне право; природоресурсне право». Київ, 2008. 19 с.
79. Мірошніченко А.М. Земельне право України: підручник. – К.: Алерта, 2011.
80. Мірошніченко А.М. Розмежування складових та приналежностей земельної ділянки. *Земельне право України: теорія і практика*. 2007. № 1. С. 25-31.
81. Настечко К.О. Оформлення прав на земельні ділянки: правові та організаційні питання : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. юрид. наук : спец. 12.00.06 «земельне право; аграрне право; екологічне право; природоресурсне право». Київ, 2010. 20 с.
82. Науково–практичний коментар Земельного Кодексу України. За ред. А.М. Мірошніченка., Р.І. Марусенка. К.: Правова Єдність, 2009.

83. Оніка Я.В. Речові права на земельні ділянки лісгосподарського призначення: цивільно-правовий аспект : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.03. Харків, 2015. 186 с.
84. Організаційно-правові питання аграрної реформи в Україні: Монографія. За ред. В.І. Семчика. К.: Ін-т держави і права ім. В.М. Корецького НАН України, 2003.
85. Пащенко О.М. Особливості правового режиму земель оборони. Земельне право України: теорія і практика. 2007. №1. С. 32-36.
86. Петлюк Ю.С. Правовий режим земель оздоровчого призначення. Автореф. Дис. к.ю.н.12.00.06. К.: Національний університет біоресурсів і природокористування України, 2009.
87. Піфко О. О. Правові проблеми реєстрації прав на землю як складової частини земельного кадастру // Актуальні питання земельного законодавства України : метод. зб. мат. постійно діючого семінару. Ужгород, Поліграфцентр "Ліра", 2009. С. 48–58.
88. Піфко О.О. Правове регулювання процедури державної реєстрації прав на землю в Україні та окремих країнах Європи: порівняльний аналіз // Міліція України. – 2011 – № 1-2. – С. 27–28.
89. Піфко О.О. Правові проблеми законодавчого закріплення та реалізації принципу публічності державної реєстрації прав на землю в країнах Європи: порівняльний аналіз // Міліція України. – 2010 – № 07-08. – С. 15–19.
90. Піфко О.О. Реєстрація прав на землю у країнах Європи: порівняльний аналіз : монограф. / О.О. Піфко, Ю.М. Бисага // . – Ужгород: ФОП Бреза А.Е., 2011.
91. Потапчук І.М. Прибережна смуга морів як елемент правової охорони морів в Україні. Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Юридичні науки. № 65-66. 2005. С. 100-102.
92. Право власності в Україні в умовах ринкових відносин. Тези доповідей та наук. Повідомлень наук.-практичної конференції молодих юристів. К., 1995.
93. Право власності на землю українського народу. За ред. В.В. Носік. Монографія. К.: Юрінком Інтер, 2006.
94. Правове регулювання екологічних, аграрних та земельних відносин в Україні: сучасний стан і напрями вдосконалення: монографія. За ред. : А.П. Гетьмана, В.Ю. Уркевича; НДІ правознавства НУ «Юрид. акад. України ім. Ярослава Мудрого». Харків: Право, 2012. 448 с.
95. Проблеми земельної реформи в Україні. Матеріали науково-практичної конференції. К., 1994.
96. Проблеми землевикористання на сучасному етапі. Матеріали республіканської наукової конференції. К., 1993.

97. Ріпенко А.І. Правове регулювання використання земель житлової і громадської забудови для благоустрою. Автореф. ... к. ю. н. ... 12.00.06. - К.: Національний університет біоресурсів і природокористування України, 2010.
98. Савченко А.М., Бисага Ю.М., Берч В.В, Дешко Л.М., Заборовський В.В., Піфко О.О. Конституційне право на приватну власність в Україні та країнах Європейського Союзу: порівняльно-правове дослідження: монографія. Ужгород : ТОВ «РІК-У», 2021. 204 с.
99. Савченко А.М. Особливості регулювання права приватної власності на землю в конституціях держав Європейського Союзу. Сучасне правотворення: питання теорії та практики : матеріали міжнародної науково-практичної конференції, м. Дніпро, 5-6 червня 2020 р. Дніпро : ГО «правовий світ», 2020. С. 38-41.
- 100.** Савченко А.М. Особливості конституційно-правового регулювання обмежень права на приватну власність в Україні та окремих країнах ЄС: порівняльний аналіз. *Конституційно-правові академічні студії*. 2020. № 1. С. 43-49.
101. Сидор В. Д. Правові засади застави земельних ділянок сільськогосподарського призначення в Україні. Автореф. дис.... к. ю. н.... 12.00.06. К.: Інститут держави і права ім. В.М. Корецького НАН України, 2005.
102. Сільське господарство. Стат. щорічник за 1998 р. Держкомстат України. К., 1999. С. 162–211.
103. Становлення інституту права власності в умовах переходу України до ринкової економіки. Право власності в Україні: Навч. посібник. За заг. ред. О.В. Дзери, Н.С. Кузнецової. К.:Юрінком Інтер, 2000.
104. Теоретико-методологічні основи державного земельного кадастру в Україні. під заг. ред. А. М. Третяка.. К.: ТОВ "ЦЗРУ", 2003.
105. Ткаченко О. Право користування природними ресурсами рекреаційних зон. *Право України*. 1999. № 5. С. 62-64.
106. Федчишин Д.В. Правове забезпечення використання та охорони земель громадської забудови: монографія. Харків: Фінарт, 2015. 248 с.
107. Ходико Ю.Є. Співвідношення понять «земля» та «земельна ділянка» в аспекті визначення предмета договору іпотеки. Актуальні проблеми цивільного, житлового та сімейного законодавства : матеріали міжнар. наук.-практ. конф., присвяч. 90-річчю з дня народж. д-ра юрид. наук, проф. В.П. Маслова. (м. Харків 16 березня 2012 р.) Харків : Право, 2012. С. 279-281.
108. Хомінець С.В. Правове забезпечення підвищення родючості ґрунтів: монографія. Харків: Фінарт, 2015. 169 с.

109. Черемшинський М. Еволюція кадастрових систем та питання кадастрової реформи в Україні // Приватизація землі: закон, практика, проблеми. 2003. № 2. С. 40-44.
110. Черемшинський М. Кадастр та нові технології отримання просторової інформації. Приватизація землі: закон, практика, проблеми. 2004. № 3. С. 51-59.
111. Черемшинський М. Системи кадастру та реєстрації: можливі альтернативи? Приватизація землі: закон, практика, проблеми. 2003. № 1. С.47-51.
112. Черноус О. Правовий режим водоохоронних зон. Юридичний журнал. № 7-8. 2008. С. 102-106.
113. Шемшученко Ю.С. Теоретические проблемы гармонизации законодательства Украины с европейским правом. Проблемы гармонизации законодательства Украины и стран Европы К.: Юринком Интер, 2003. С. 35–42.
114. Шеремет А.П., Земельне право України: навч. пос. для студ. вищ. навч. закл. К.: Центр учбової літератури, 2009.
115. Шеремет А.П. Земельне право України. Навчальний посібник. К., 2005.
116. Шульга М. В. До питання про договори в галузі земельних відносин. Актуальні проблеми реформування земельних та господарських правовідносин в Україні : міжнар. наук.-практ конф. (м. Хмельницький 14-15 травня 2010) : зб. наук. праць. Хмельницький : Вид-во Хмельницького університету управління та права, 2010. С. 3–5.
117. Шульга М. В. Особливості правового регулювання правочинів щодо земельних ділянок. Проблеми законності : респ. міжвідом. наук. зб. Харків : Нац. юрид. акад. України, 2004. С. 69-74.
118. Шульга А.М. Проблеми відповідальності за самовільне зайняття земельних ділянок. Земельне право. 2006. № 1. С. 65-70.
119. Шульга М.В. Актуальные правовые проблемы земельных отношений в современных условиях. Харьков, Фирма «Консум», 1998. 224 с.
120. Юрченко А.Д. Досвід регулювання земельних відносин у провінції Саскачеван Канади. Землевпорядний вісник. 2002. № 1. С. 25-28.
121. Юрченко А.Д. Удосконалення землевпорядкування в умовах реформування земельних відносин. Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата економічних наук. УААН. Інститут землеустрою. К., 1996. 149 с.
122. Яніцький В.П. Порядок набуття права власності на земельну ділянку в Україні : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. юрид. наук : спец. 12.00.06 «земельне право; аграрне право; екологічне право; природоресурсне право». Київ, 2007. 18 с.

12. Інформаційні ресурси:

1. <http://www.nbuv.gov.ua> – Національна бібліотека України ім. В.І. Вернадського;
2. <http://www.nbuv.gov.ua/portal/libukr.html> - каталог національних бібліотек та інформаційних центрів України;
3. <http://www.nbuv.gov.ua/portal/libweb.html> - каталог національних бібліотек країн світу;
4. <http://www.nbuv.gov.ua/portal/books.html> - каталог електронних бібліотек України;
5. <http://allbest.ru/union/> - перелік безкоштовних бібліотек повних текстів;
6. <http://www.friends-forum.com/forum/printthread.php?t=5838&pp=30> - енциклопедії та словники;
7. <http://www.lib.com.ua/> - електронна бібліотека;
8. <http://www.slovari.org> – каталог словників (у тому числі, юридичні);
9. <http://www.nbuv.gov.ua/db/ref.html> - реферативна база даних НБУ ім. В.І.Вернадського (включаючи юридичні науки);
10. <http://www.nbuv.gov.ua/online-2010/> - передплачені науково-інформаційні ресурси НБУ ім. В.І.Вернадського;
11. <http://www.ebk.net.ua> – повні тексти юридичних книг (бібліотека Князева);
12. <http://law.biz.ua/books/0023/0204.htm> - юридична бібліотека (Україна);
13. <http://pravo.biz.ua/> - юридична бібліотека (Україна);
14. <http://www.vuzlib.net/> -економіко-правова бібліотека (оцифровані підручники);
15. <http://chitalka.info/pravoznavstvo.html> - безкоштовна студентська бібліотека юридичних ресурсів;
16. <http://lawbook.by.ru/> - бібліотека юриста;
17. <http://www.tarasei.narod.ru/uchebniki.html> - правова бібліотека;
18. <http://urka.ru/catalog.php?parent=57> – каталог юридичних ресурсів;
19. <http://www.nbuv.gov.ua/e-journals/> - електронні наукові видання НБУ ім. В.І. Вернадського;
20. www.lawukraine.com - каталог юриста;
21. www.defence.com.ua - сам собі юрист